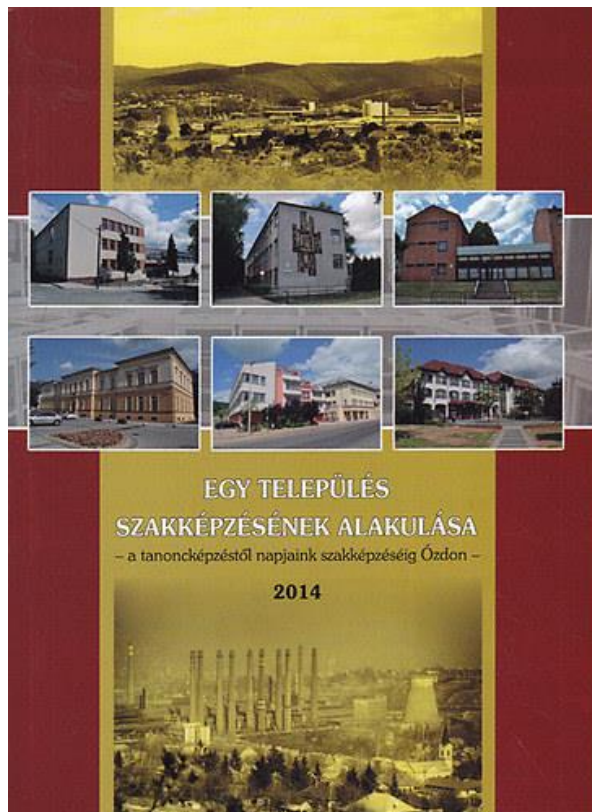

KAPÁS Ildikó

Egy település szakképzésének alakulása

Dr. Mészáros Ilona: **Egy település szakképzésének alakulása – A tanoncképzéstől napjaink szakképzéséig Ózdon** kötete a szerző magánkiadásában jelent meg 2014-ben, a nyomdai munkálatokért (Kiadó: Matyo Print Kft.). Puhafedeles, ránézésre kellemes könyv. Borítóján kívül és belül egyaránt az ózdi szakképzéshez, iskolákhoz kapcsolódó fényképek, a hátulján a szerző fotója és egy tőle származó rövid ismertető található. A kötet fotóit Dulai Lajos készítette. A szerző művét édesapja és Dr Gönczi Sándor emlékére ajánlja.¹

M. Dr. Nádasi Mária professzor emerita rövid bevezetőjét követően a szerző vázolja bevezetés formájában a témát, a könyv felépítését, a felhasznált módszereket, a kiválasztott módszerek okait. A bevezetőből egyértelművé válik, hogy a szerző a szakképzés helyzetét az ország állapotával párhuzamban próbálja bemutatni, a társadalmi problémákra helyezi a hangsúlyt. Ózd, mint volt iparváros küzd a maga társadalmi problémáival, a politikai, társadalmi változások miatt az iparszerkezet teljesen megváltozott. A város emellett az országra jellemző általános gondokkal is küzd. Ezek mind elválaszthatatlanok a szakképzés helyzetétől, mert a társadalmi változások befolyásolják a képzést, ahogy a képzés változásai is társadalmi változásokat hoznak. Komplex, bonyolult témakör ez, ennek megfelelően a szerző így is vezeti fel.

A magyar szakképzés bemutatásával indít, ahol már látszik a gondosság, mellyel minél részletesebben igyekszik bemutatni azt.

Rengeteg statisztikát felhasználva, mégis olvasmányos módon, érthetően találja. Ez később az egész könyvre jellemző. Ha az ember belelapoz a kötetbe, rengeteg színes képpel, táblázattal találkozik. A 184 oldalas könyv utolsó 20 oldalán például korabeli oklevelek és egyéb a szakképzéshez kapcsolódó dokumentumok szerepelnek mellékletként. Olvasás közben időnként érdemes megállni és hátra lapozva elidőzni kicsit a dokumentumokon. A magyar szakképzés általános bemutatására visszatérve három alfejezetre bontva dolgozza fel a szerző a témát. A képzés története az első, melyben a magyarországi szakképzés 1884-es megjelenésétől napjainkig végigveszi a szakoktatás helyzetének alakulását.

A második alfejezet a jogi szabályozást vesézi ki igen nagy aprólékossággal. Részletesen, jogszabályi hivatkozásokkal, jogszabályrészletekkel, felsorolásokkal, magyarázatokkal mutatja be, hogy hogyan alakult a szakképzés és általában az oktatás helyzete jogi szempontból.

A felépítés itt is logikus, a közoktatás szabályozásától jut el a szakképzés helyzetéig. A harmadik, legrövidebb alfejezet szól az oktatás fejlesztési tervéről. Ebben elmondja, hogy a közoktatásról

¹ Dr. Mészáros Ilona (2014): *Egy település szakképzésének alakulása – A tanoncképzéstől napjaink szakképzéséig Ózdon*. Ózdi Magánkiadás.

szóló 1993. évi LXXIX. törvény 88. § (3) bekezdés értelmében 4 évente át kell tekinteni a fejlesztési tervet, jelezvén, hogy nem a mindenkori, hanem az éppen aktuális állapotot tudja figyelembe venni munkájában. A 2001-es megyei közgyűlési határozatot ismerteti, értékítéletet nem fűz hozzá.

Második fejezete az ózdi képzés történetét mutatja be. A város gyárának, iparának történetével indít, mint a szakképzés alapjával, majd bemutatja a szakképző iskolákat egyesével. Érdekes történetek színesítik ezt a részt, segítik a megértést, sok pluszt is hozzátesznek a könyvhöz. Kizökkennek az embert a szigorúan vett szakmaiság és a statisztika kalodájából, sőt, ha az ember úgy fogta kezébe a könyvet, hogy nem igazán fogékony a téma iránt, akkor itt az megnyerheti magának. Kronológiai sorrendben mutatja be az ózdi iskolarendszer fejlődését lebontva az 1856 és 1945 közötti, a '45-'49 közötti, az 1950 és 1956 közötti, a '70 és '88 közötti időszakokra, majd bemutatja a 2002-es, majd a jelenkori helyzetet. A történelmi korokon való átvezetés bemutatja politikai és társadalmi aspektusból is a szakképzéshez való hozzáállást, annak alakulását, illetve segít megérteni a problémákat a folyamatos változások bemutatásával.

A harmadik fő fejezet címe: „A szakképzéssel foglalkozó iskolák pedagógiai programjainak sajátos jellemzői.” Itt nem csak bemutatja, de elemzi is a pedagógiai programokat, értékeli a rendszerváltástól az ezredfordulóig végbement szakmai programokat. Elmondja, hogy a szakképző iskolák önálló pedagógiai és speciális szakmai programjaikat maguk alakítják, majd az ózdi iskolákat mutatja be ebből a szempontból. Rengeteg statisztikát felhasznál, hogy szemléltesse az iskolák szakmai programjait, hogy érzékeltesse az elért eredményeket, hogy rávilágítson a hiányosságokra. Megismerteti az egyes képzések összetételét, az óraszámokat, a különböző szakmák népszerűségét, az adatokat, melyek a programok sikerességét, avagy sikertelenségét mutatják, mint amilyen a funkcionális analfabéták aránya az egyes iskolákból kikerülő fiatalok körében. A fejezet utolsó alfejezetében az iskolák szakmai profiljában '91 és 2000 közt végbement változásait mutatja be táblázatos formában egy rövid felvezető után.

Az utolsó előtti, negyedik fejezet foglalkozik egyrészt a helyi, másrészt a szakképző intézményekre általában jellemző speciális szociológiai viszonyokkal. Végigveszi a munkaerő piac és a szakképzők kapcsolatát, a családi szocializációs problémákat, a régiós adottságok hatását és foglalkozik külön a nagyszámú roma fiatal, tanuló helyzetével. Jellemzi az alacsony iskolázottságot. Végigveszi a tömeges alacsony képzettség munkaerő piacra gyakorolt hatásait, leírja a problémát. A második alfejezetben egy érdekes, kérdőíves kutatással vizsgálja a családi szocializációs problémákat. Két iskolán végez összehasonlító vizsgálatot és megdöbbentő eredményre jut. Az ipari szakképzőkben és gimnáziumban tanuló diákok helyzete közt a különbség hatalmas szakadék látszik kialakulni. Kivesézi a környezet megkerülhetetlen problémáját, a roma fiatalok helyzetét, végső soron a pozitív önértékelés megteremtésében látja a megoldást, hogy az etnikai identitástudat ne negatív képzetekkel társuljon. Bemutatja a Pedellus programot és egyéb pedagógiai programokat, végigveszi annak alapelveit, módszereit, hatásait, eredményeit. A fejezet kvázi zárásaként egy újabb kérdőíves adatgyűjtés eredményeit mutatja be, ahol két újabb szakképző iskola hallgatóit hasonlítja össze. Sok konklúziót von le az iskolarendszer működésén túlmenően például arról is, hogy az iskola szerepe a fiatalok szemében hogyan változik. Megállapítja többek közt, hogy az iskola maga felértékelődni látszik.

Az utolsó fejezet a következtetések levonásáról szól, megállapításokat tesz, levonja a tanulságokat és a magyar szakképzés lehetséges és kívánatos jövőjére is utal a szerző, bemutatva a hátrányos helyzet kialakulásának tényezőit.

Önálló egységet alkotnak befejező gondolatai, melyben a szerző saját benyomásait két oldalban megírva, bizakodó képet fest. Bár a helyzetet egyértelműen problémásként találja az egész könyvben, pozitív változásokat lát, és a múltból merít, amikor bizakodóvá válik a jövőre nézve. II. János Pál Pápa idézetével zár: „A család tanít meg a szeretetre, a szolgálatra, a megértésre, a

megbocsátásra. A család nyitott a másik ember igényei iránt, a család az emberi boldogság éltető kútja.”

Az irodalomjegyzéket követően még egy három részes függelék olvasható:

1. Város és térsége a média tükrében – avagy a tükörről, ami torzít, de nem is olyan görbe
2. Művelődés, sport Ózdon
3. Az „Érted, Értünk, Együtt” projekt eredeti anyaga

A könyv egészében nagyon összeszedett, rendezett. Tipológiailag igényes, a sok kép és történet színezi és ettől kerek egész. A szerző gondolatai egyértelműek, a statisztikai adatok könnyen értelmezhetőek. Részletes, gazdag leírását adja a témának. A téma viszonylagos specializáltságához képest a laikus olvasó számára is érdekes. Rendezett, nem csapongó, logikailag jól felépített, és a téma felvetésétől lineárisan érkezik meg a végkövetetésekig.